

Nr 78.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1927 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder.

(4:e avd.)

1:o) Uti den till riksdagen den 4 januari 1927 avlåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1927—1928 har Kungl. Maj:t beträffande statens utlåningsfonder, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning, bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen (punkt 27) besluta, att de avsättningar till allmänna järnväglånefonden, som enligt riksdagens beslut skulle ske under budgetåren 1927—1930, i stället skola äga rum under budgetåren 1928—1931.

Under rådande förhållanden borde — har departementschefen framhållit — försiktighet iakttagas vid beviljande av lån åt nya enskilda järnvägsföretag. Med hänsyn härtill och då i fonden funnes odisponerade 1,776,000 kronor, syntes avsättning till fonden under nästkommande budgetår icke böra ske, utan torde anvisandet av återstående av riksdagen beslutade avsättningar kunna framskjutas till budgetåren 1928—1931.

Under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anfört, hemställer utskottet,

Utskottets yttrande.

att riksdagen må besluta, att de avsättningar till *allmänna järnväglånefonden*, som enligt riksdagens beslut skulle ske under budgetåren 1927—1930, i stället skola äga rum under budgetåren 1928—1931.

2:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag ang. fonden för bibanor i vissa delar av riket (punkt 28) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen anmäla.

Fonden för bibanor i vissa delar av riket.

Vattenkraftslånefonden.

3:o) Kungl. Maj:t har (punkt 29) föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för *vattenkraftslånefonden* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 74—77 av återopade statsrådsprotokollet.

I en inom andra kammaren av herr *E. G. Eriksson* i Västbro väckt motion (nr 141) har hemställts, att riksdagen må såsom kapitalökning för *vattenkraftslånefonden* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Såsom kapitalökning för fonden har riksdagen för åren 1920—1922 samt budgetåren 1923—1927 anvisat tillhoppa 9,500,000 kronor, därav för budgetåret 1926—1927 500,000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1926 hava kommerskollegium samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjort framställning om avsättning till fonden för budgetåret 1927—1928 av ett belopp av 1,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Vad beträffar frågan om ytterligare avsättning till *vattenkraftslånefonden*, må erinras, att vid fondens inrättande år 1919 avsågs att med fonden befrämja tillkomsten av nya anläggningar, varjämte föreskrevs bland annat, att lån från fonden icke skulle beviljas till annat företag än sådant, som befundes i ekonomiskt och tekniskt hänseende grundat på rationella förutsättningar. Då emellertid föreskriften om lån endast till nyanläggningar syntes medföra vissa svårigheter för en rationell lånefördelning, vidtogs år 1921 med riksdagens samtycke (skrivelse nr 70) ändring i bestämmelserna för fondens användning av innebörd, att lån finge beviljas för redan utförd eller under byggnad varande anläggning, därvid dock skulle iakttagas, att lån i främsta rummet skulle avse tillgodogörande av förut ej utnyttjade kraftkällor. I sin berörda skrivelse framhöll riksdagen, att huvudändamålet med ifrågavarande fond måste anses vara att befrämja själva tillkomsten av nyanläggningar och icke den fortsatta finansieringen av redan fullbordade företag. Av de 82 företag, som hittills erhållit lån från fonden, hava emellertid endast 7 med ett sammanlagt lånebelopp av omkring 1,400,000 kronor avsett vid lånets beviljande ännu icke påbörjade anläggningar, medan lån om tillhoppa 4,218,000 kronor tilldelats icke mindre än 49 företag, vilka vid tiden för låneansöknings ingivande, redan varit färdigställda och påbörjat sin kraftproduktion och vilka ämnat använda lånemedlen uteslutande till inlösen av andra, ofördelaktigare lån. Utvecklingen av denna statens utlåningsrörelse synes sålunda alltmer hava avvikit från det ursprungliga ändamålet, och anledning saknas ej till det antagandet, att huvudsyftet med låneansökningar mången gång är att å staten överflytta den ekonomiska risken för företag, som av enskilda långivare icke längre ansetts kreditvärdiga. Om också denna förändrade användning av fonden kan anses i viss mån hava varit betingad av den svåra ekonomiska krisen under de närmaste åren efter världskriget, synas dock förhållandena numera vara sådana, att en återgång till att tillgodose fondens ursprungliga och huvudsakliga ändamål bör ske. På grund härav och då såvitt känt några mera kapitalkrä-

vande nyanläggningar av ifrågavarande slag icke förväntas under den närmaste tiden ifrågakomma till bidrag ur fonden, synes den årliga avsättningen till fonden nu böra begränsas till lägre belopp än vad hittills anvisats. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde en nedsättning i det av ämbetsverken äskade beloppet kunna ske till 300,000 kronor.»

Utskottet, som icke kan tillstyrka, att till ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår beviljas anslag med högre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit, får hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr Erikssons i Västbro motion II: 141, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må såsom kapitalökning för *vattenkraftslånefonden* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

4:o) Kungl. Maj:t har (punkt 30) föreslagit riksdagen *dels* såsom kapitalökning för luftfartslånefonden för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor; *dels ock* besluta, att från luftfartslånefonden må av Kungl. Maj:t beviljas lån, förutom för inköp av flygplan och flygmotorer, jämväl för anordnande av flygplats och anskaffande av för sådan plats nödig utrustning.

*Luftfarts-
lånefonden.*

Under hänvisning till vad utskottet i sitt tidigare angivna utlåtande nr 6, punkt 50:o), i förevarande avseende anført, får utskottet hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må

a) såsom kapitalökning för *luftfartslånefonden* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kr.;

b) besluta, att från luftfartslånefonden må av Kungl. Maj:t beviljas lån, förutom för inköp av flygplan och flygmotorer, jämväl för anordnande av flygplats och anskaffande av för sådan plats nödig utrustning.

Beträffande sättet för beredande av täckning för de under punkterna 2:o)—4:o) härovan tillstyrkta anslagen kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande.

Stockholm den 26 april 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *O. Bergqvist*, *A. Pers*, *J. G. Walles*, *E. A. Hallin*, *C. I. Asplund*, *D. A. Petré*n, *J. B. Johansson* i Fredrikslund och *C. G. V. Hammarskjöld*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund*, *C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *O. Olsson* i Kullenbergs-torp, *A. Åson Törnkvist* i Karlskrona, *P. M. Olsson* i Blädinge, *E. Kristensson* i Göteborg, *S. Persson* i Fritorp, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm och *J. Olofson* i Digernäs.
